

MAKTAB O'QUVCHILARINI IQTISODIY TARBIYALASH PEDAGOGIK IJTIMOY MUAMMO SIFATIDA*Narzieva Dilorom Botirovna**Buxoro davlat universiteti maktabgacha ta'lim kafedrasini tadqiqotchisi
Buxoro shahar 67-maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori***ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ ШКОЛЬНИКОВ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ СОЦИАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА***Нарзиева Дилором Ботировна**Исследователь кафедры дошкольного образования Бухарского государственного университета**Директор дошкольной образовательной организации № 67 г. Бухары***ECONOMIC EDUCATION OF SCHOOL CHILDREN AS A PEDAGOGICAL SOCIAL PROBLEM***Narzieva Dilorom Botirovna**Researcher at the Department of Preschool Education, Bukhara State University
Director of preschool educational organization No 67 in Bukhara*

Annotatsiya: Maqolada maktab o'quvchilarini iqtisodiy tarbiyalash pedagogik ijtimoiy muammo sifatida, zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy sharoitda, birinchi navbatda, iqtisodiy ta'lim va tarbiyaning pedagogik asoslari chuqur o'zgarishlari haqida so'z borgan. Jamiyat rivojlanishining zamonaviy talablariga javob beradigan iqtisodiy ta'limning maqsadli yo'nalishlarini kengaytirish, ijtimoiy-psixologik rivojlanishining umumiy natijalari bo'yicha taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Maktab, o'quvchilar, iqtisod, pedagog, tadbirkorlik, faoliyat, tadbirkorlik asoslari, biznes, korxonalar, innovator, innovatsiya, texnologiya, subyekt, iqtisodiy madaniyat samaradorlik.

Abstract: The article talks about the economic education of schoolchildren as a pedagogical social problem, in the modern socio-economic conditions, first of all, deep changes in the pedagogical foundations of economic education and upbringing. Proposals and recommendations were made on expanding the target areas of economic education that meet the modern requirements of the development of society, and on the general results of social and psychological development.

Keywords: School, students, economy, pedagogue, entrepreneurship, activity, entrepreneurship basics, business, enterprise, innovator, innovation, technology, subject, economic culture, efficiency.

Аннотация: В статье говорится об экономическом воспитании школьников как педагогической социальной проблеме, в современных социально-экономических условиях, прежде всего, о глубоких изменениях педагогических основ экономического образования и воспитания. Сделаны предложения и рекомендации по расширению целевых направлений экономического образования, отвечающих современным требованиям развития общества, и по общим результатам социально-психологического развития.

Ключевые слова: школа, учащиеся, экономика, педагог, предпринимательство, деятельность, основы предпринимательства, бизнес, предприятие, новатор, инновации, технология, субъект, экономическая культура, эффективность.

Kirish. Mamlakatimizda ro'y berayotgan jadal o'zgarishlar yosh avlodni o'z tanlovini qilishga, hamma narsani shaxsan boshqarishga va mustaqil pozitsiyalarni egallashga undaydi. Zamonaviy o'g'il-qizlar dunyoga, ayniqsa axloqiy va axloqiy xarakterdagi muammolarga yanada ochiq, erkin va dadil qarashlari bilan ajralib turadi. Zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy sharoitda, birinchi navbatda, iqtisodiy ta'lim va tarbiyaning pedagogik asoslari chuqur o'zgarishlar yuz berishi kerak. Jamiyat rivojlanishining zamonaviy talablariga javob beradigan iqtisodiy ta'limning maqsadli yo'nalishlarini kengaytirish zarur.

Iqtisodiy savodxonlik, iqtisodiy fikrlash tarzini, iqtisodiy madaniyatni rivojlantirish, umumiy madaniyat darajasini oshirish, hayotiy pozitsiyani shakllantirish; ijtimoiy moslashuv, iqtisodiy ijodkorlik va tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish, kasbiy harakatchanlikni rivojlantirish zarur.

Ta'lim jarayonini takomillashtirishga qaratilgan sa'y-harakatlar iqtisodiy voqealikka mos ravishda o'qitishga qaratilishi kerak. Ma'lumki, har qanday jamiyatning ravnaqi, ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy barqarorligi, fuqarolarining aqliy va axloqiy salohiyatini yuksak darajada rivojlanligiga bog'liq. Zero, jamiyatimizning ma'naviy yangilanishida, ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotini shakllantirishda jahon hamjamiyatiga qo'shilishini ta'minlaydigan demokratik xuquqiy davlat qurish kadrlar tayyorlashning milliy masalasi ustuvor mezon sifatida muhim rol o'ynaydi.

Asosiy qism. Inson bolasi kamolga yetgani sari ilmga, ma'rifatga talpinadi. Dastlabki saboqni ham u maktabdan oladi. Ammo kelajagimiz egalari bo'lgan yoshlarga ta'lim berish ularni o'qitish bilan bog'liq ayrim muammolar bugungi kunda kishini o'ylantirib qo'yayotgani tabiiy. Chunki zamonaviy shiddatkor jamiyat esa yetuk bilimdon mutaxassis kadrlarga muxtoj bo'lib boraveradi. Ma'lumki, har qanday

jamiyatning ravnaqi, ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy barqarorligi, fuqarolarining aqliy va axloqiy salohiyatini yuksak darajada rivojlanganligiga bog'liq. Zero, jamiyatimizning ma'naviy yangilanishida, ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotini shakllantirishda jahon hamjamiyatiga qo'shilishini ta'minlaydigan demokratik xuquqiy davlat qurish kadrlar tayyorlashning milliy masalasi ustuvor mezon sifatida muhim rol o'ynaydi. Pedagogik-psixologik tashxis jarayonida o'qituvchi maktab rahbariyati va psixologi, o'quv-ishlab chiqarish muassasasi hamda kasb-hunar kollejlari mutasaddilari bilan hamkorlikda har bir o'quvchining tanlagan kasbi bilan shaxsiy sifatleri orasidagi mutanosiblikni aniqlashi kerak. Ta'lim mamlakatning axloqiy, intellektual, iqtisodiy va madaniy salohiyatini belgilaydi, u o'z mohiyatiga ko'ra kelajakka qaratilgan.

O'z hayotini umuminsoniy qadriyatlar, axloqiy me'yorlar asosida mustaqil va ongli ravishda qura oladigan, ijtimoiy mas'uliyatni his etishga qodir, mehnatda yuksak, kasbiy malaka va vijdonlilikning shaxsiy va ijtimoiy ahamiyatini anglaydigan shaxsni shakllantirish; o'zini va boshqa odamlarni hurmat qilish ta'limga bog'liq.

Hozirgi vaqtda ta'lim sohasidagi islohotlarning quyidagi yo'nalishlarining muhimligi ta'kidlanmoqda: insonparvarlashtirish, bir xillikni rad etish, o'zgaruvchan shaxsga yo'naltirilgan ta'limga o'tish; ta'lim sifatini oshirish.

Maktab o'quvchilariga iqtisodiy ta'lim sohasida tadqiqotlar olib borishni taqozo etgan bir qator obyektiv sabablar qatorida ta'limning yangi sifatiga bo'lgan ijtimoiy ehtiyojni, shaxsning shakllanishi va rivojlanishiga maqsadli ta'sir ko'rsatishga bo'lgan psixologik-pedagogik ehtiyojni ajratib ko'rsatish kerak. Zamonaviy bolalar iqtisodiy hayotga ancha erta, ko'pincha zarur iqtisodiy bilim va ko'nikmalarsiz kiradilar. Iqtisodiy tafakkurning rivojlanmaganligi, o'quvchilarning hayot va mehnatga yetarli darajada tayyor emasligi, boshlang'ich iqtisodiy savodxonligining yo'qligi maktab bitiruvchilarining mehnat bozorida eng kam himoyalanganligiga olib keladi. Bunday vaziyatda o'quvchilarga kasbiy o'zini o'zi belgilash, muvaffaqiyatli ishlash va yuzaga kelishi mumkin bo'lgan qiyinchiliklarga psixologik tayyorgarlikni shakllantirish uchun zarur bo'lgan iqtisodiy bilimlarni berish ayniqsa muhimdir. Bu jarayonda maktab va iqtisodiy ta'lim tizimi alohida o'rin tutadi.

Yosh avlodga iqtisodiy ta'lim berish zarurati 60-70-yillarda tashkilot va korxonalarda qarorlar qabul qilish usullarini o'zgartirish, yangi bilimlarni o'zlashtirish maqsadida innovatsiyalar joriy etila boshlaganida paydo bo'ldi.

Psixologik-pedagogik, maxsus adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, zamonaviy tadqiqotchilar umum ta'lim maktabi o'quvchilariga iqtisodiy ta'lim berish muammosini hal qilishda yangi yondashuvlarni belgilamoqda;

Biroq ijtimoiy-iqtisodiy vaziyat yosh avlodga ta'limning birinchi bosqichidan boshlab uzluksiz iqtisodiy ta'lim berish tizimini yaratish zarurligini taqozo etmoqda. Ushbu tizimda boshlang'ich maktab juda muhim o'rin tutadi. Ijtimoiy moslashuv deganda shaxsning ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarga, rol funksiyalariga, jamiyatning turli darajalarida rivojlanadigan ijtimoiy normalarga moslashishi tushuniladi. Uning muvaffaqiyati bolaning dunyodagi o'z o'rnini qanchalik tez anglashi, uning aqliy qobiliyatlari, moyilliklarini qanchalik bilishi, turli ta'lim va hayotiy vaziyatlarni tahlil qila olishi, boshqa odamlarning xatti-harakatlari va iqtisodiy faoliyati motivlarini tushunishga intilishi bilan bog'liq.

Bolalar va yoshlarni uzluksiz iqtisodiy tarbiyalash kontseptsiyasida kengroq ma'noda iqtisodiy ta'limga nisbatan "iqtisodiy ta'lim" tushunchasi iqtisodiy bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish jarayoni va natijasi sifatida qo'llaniladi. Tajriba, iqtisodiy ta'lim deganda shaxsning iqtisodiy faoliyat subyekti sifatida doimiy rivojlanishini ta'minlaydigan va dunyoda o'z o'rnini ko'rish va unda mavjudligini ta'minlaydigan jarayon va pedagogik shart-sharoitlarni yaratish tushuniladi.

Ko'rib chiqilayotgan muammoning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, kichik maktab o'quvchilarining iqtisodiy ta'limi - bu kichik maktab o'quvchisining shaxsiyatini uning qiziqishlari, moyilligi va ehtiyojlariga muvofiq iqtisodiy faoliyat subyekti sifatida rivojlanishini ta'minlaydigan pedagogik shart-sharoitlarni yaratish usuli. qobiliyatlaridir. Ushbu jarayonning ishlashi individuallikni rivojlantirishga, qobiliyatlarni shakllantirishga, umumlashtirish va ta'limga qaratilgan bo'lishi kerak. Biroq, zamonaviy ta'lim o'quvchilar ma'lum bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishlari mumkin bo'lmagan vaziyat bilan tavsiflanadi

Yu.K. Vasilev iqtisodiy ta'limning eng muhim vazifalaridan biri sifatida bo'lajak ishchilar o'rtasida mehnatga ongli munosabatni shakllantirish, ularning shaxsiy mehnatiga ijtimoiy mehnatning bir qismi sifatida ehtiyojni tushunish, foydali bilimlarni amaliy faoliyatida qo'llash qobiliyatini shakllantirishdir.

Xulosa. Xulosa o'rnida shuni ta'kidlab o'tishimiz joizki yoshlarimizni to'g'ri kasbga yo'naltirish, bu eng muhim vazifalardan biri ekanligini yana bir bor ta'kidlab o'tmoqchiman. Inson tarbiya jarayonida yaxshi xulq-atvorga, odatlarga va aql-farosat omillariga ega bo'lgan bo'lsa, hayot saboqlarini shunchalik yaxshi anglaydi va yaxshi ishlarni amalga oshiradi va aksincha, qanchalik tarbiyasi kam, hayotiy ko'nikmalari oz bo'lsa, bunday shaxs ba'zan bilib yoki bilmay yomon ishlarga qo'l uradi. Yaxshi tarbiya, ba'zilar o'ylaganidek, bir soatlik yoki bir kunlik ish emas. Maqsadli tarbiya tarbiyachidan chidam, matonat, katta bilim va tajriba talab qiladi. Demak, har bir ota-ona va o'qituvchi tarbiyaga oid bilim va malakaga ega bo'lishi shart.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Зайченко Н. Методологические основы школьного экономического образования //

Экономика в школе.- 2000.- № 3. -С. 40 - 49

Даринский А.В. Экономическая подготовка школьников // Педагогика. - 2000.- № 3. - С. 14-17.

Бажина О.В. Дидактические условия подготовки будущих учителей начальных классов к осуществлению экономического образования школьников: Автореф. дисс. ...канд. пед. наук.- Брянск, 1998.-22с.

Mavlonova K, Azimova I, Quronov S, Shokir Tursun, Ro'zmetova Z Ona tili va o'qish savodxonligi. 1-2-qism: 3-sinfi uchun darslik. – Toshkent: “Respublika ta’lim markazi”.

Mavlonova K, Azimova I, Quronov S, Shokir Tursunva boshq. Ona tili va o'qish savodxonligi. 1-2-qism: 2-sinf uchun darslik. – T.: “Respublika ta’lim markazi”.

Azimova I, Mavlonova K, Azimova I, Quronov S, Shokir Tursun Ona tili va o'qish savodxonligi 1-2-qism: 1-sinf uchun darslik. – T.: “Respublika ta’lim markazi”.